

PERIKOOP VAN DE DERDE KERSTDIENST: JOHANNES 21, 15-24

Dit jaar (2020-2021) ook verder tijdens de hele Kersttijd, met uitzondering van 1 januari, als de proloog van het evangelie volgens Johannes wordt gelezen.

15 Toen zij dan het maal gehouden hadden, zegt Jezus tot Simon Petrus: Simon, zoon van Johannes, hebt gij mij meer lief dan zij? Hij zegt tegen hem: Ja, Heer, gij weet dat ik uw vriend ben. Jezus zegt tot hem: Weid mijn lammeren!

16 Een tweede keer zegt hij tot hem: Simon, zoon van Johannes, hebt gij mij lief? Hij zegt tegen hem: Ja, Heer, gij weet dat ik uw vriend ben. Jezus zegt tot hem: Wees een herder voor mijn schapen!

17 De derde keer zegt hij tot hem: Simon, Zoon van Johannes, zijt gij mijn vriend? Petrus wordt bedroefd, omdat hij voor de derde keer vraagt: Zijt gij mijn vriend? En zegt tegen hem: Heer, gij doorziet alles, gij weet dat ik uw vriend ben. Jezus zegt tot hem: Weid mijn schapen! **18** Amen, amen, ik zeg u: toen gij jonger waart, hebt gij uzelf omgord en zijt gegaan waarheen gij wilde. Wanneer gij oud zult zijn, zal een ander u omgorden en brengen waarheen gij niet wilt. **19** Met deze woorden duidde hij aan, door welke dood Petrus het goddelijke licht zou openbaren. En na dit gezegd te hebben, zegt hij tot hem: Volg mij.

20 Petrus draait zich om en kijkt naar de leerling die Jezus liefheeft en die hem volgt. Het was dezelfde die bij het avondmaal aan zijn borst lag en vroeg: Heer, wie is het die u verradt? **21** Met het oog op hem zegt Petrus: Heer, wat gebeurt er met hem? **22** Jezus zegt tot hem: Als ik wil, dat hij blijft totdat ik kom, welke betekenis heeft dat voor u? Gij, volg mij! **23** Daardoor verspreidde zich het woord onder de broeders: Deze leerling sterft niet. Maar Jezus had tegen Petrus niet gezegd, dat hij niet zou sterven, maar: Als ik wil dat hij blijft totdat ik kom, welke betekenis heeft dat voor u? **24** Dit is de leerling die getuige van deze dingen was en die ze heeft opgeschreven. En wij weten dat zijn getuigenis waar is.

25 Er zijn ook nog vele andere dingen die Jezus heeft volbracht. Als die een voor een zouden worden opgeschreven, zou de wereld, naar ik meen, de boeken niet kunnen bevatten die dan werden geschreven.

BESCHOUWING

De drie Kerstdiensten hebben elk hun eigen vaste perikoop. De lezingen in de middernachtdienst en de dienst bij de dageraad, ademen de sfeer van Kerst zoals we die uit de traditie kennen; ze vertellen over de geboorte van het Jezuskind. De lezing van de derde Kerstdienst, bij volle dag, is totaal anders. Hier spreekt de opgestane Christus. Het zijn zijn laatste overgeleverde woorden in de canonieke evangeliën. Deze perikoop sluit aan bij de perikopen van advent, die met hun apokalyptische stemming vol hoop uitkijken naar een andere soort van geboorte: de wederkomst van de Mensenzoon.

Van de Michaëltijd tot Kerst

In de Michaëltijd en daarna in november, de dodenmaand, komen de perikopen uit de Openbaring van Johannes: de Apokalyps. Ze beschrijven de beproevingen die de mensheid overkomt als geboorte-weeën. De lezing van de laatste week van het kerkelijk jaar beschrijft de geboorte - zoals elke geboorte een neerdalen uit de geestelijke wereld – van het nieuwe Jeruzalem. Het is de nieuwe

gemeenschap die gevormd wordt door vrije individuele mensen. Zij zijn de “overwinnaars”, zoals de Apokalyps hen noemt in de brieven aan de zeven gemeenten (hfdst 2 en 3)

Of zoals Paulus het verwoordt:

“Er zijn verschillende genadegaven, maar zij komen uit dezelfde Geest; er zijn verschillende diensten, maar voor dezelfde Heer; er zijn verschillende werkingen, maar het is dezelfde God die alles bewerkt. Aan ieder wordt de openbaring van de Geest gegeven zoals voor het geheel het beste uitkomt.”
(eerste brief van Paulus aan de Korinthiërs 12; 4-7)

Met Advent begint dan het nieuwe kerkelijk jaar. Dé adventsperikoop is Lukas 21 en wordt de kleine Apokalyps genoemd. Hij vormt de grondtoon van het gehele jaar. Het is de apokalyps van de individuele mens in wie de ware mens tot verschijning wil komen, geboren wil worden. Ook dit gaat niet zonder veel moeite en pijn.

In dezelfde brief aan de Korinthiërs, gaat Paulus verder:

“Streef naar de hoogste genadegaven. Ik zal jullie een weg wijzen die hoger rijkt dan alle andere.”
Daarna komt in hfdst. 13 zijn beroemde ode aan de liefde. Dan weet je meteen waarom er geen echte vrede is op aarde, noch in onszelf, en waar de geboorte-weeën vandaan komen!

Maar Paulus gaat nog een heel stuk verder als hij zijn ode eindigt met de volgende woorden:

“De liefde vergaat nooit. Profetieën, zij zullen vergaan; klanktaal, zij zal verstommen; ook de kennis zal vergaan. Want wij kennen maar gedeeltelijk, en gedeeltelijk is ons profeteren; maar wanneer de voltooiing komt, zal het gedeeltelijke vergaan.

Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, voelde ik als een kind, dacht ik als een kind; nu ik een man ben geworden, heb ik het kinderlijke afgelegd. Wij zien nu in een spiegel een raadselbeeld, eens echter van aangezicht tot aangezicht. Nu ken ik een fragment, maar dan zal ik het geheel kennen, zoals ikzelf gekend word.

Wat blijft is geloof, hoop en liefde, deze drie. Maar de grootste van deze is de liefde.”

En dat is uiteindelijk de grootste pijn en wanhoop, die tot een diepe existentiële crisis kan leiden: de complete zinloosheid van het aardse bestaan als de gevoelige mens onbewust voelt, dat hij zichzelf als wezen “mens” niet begrijpt, dat hij de herinnering aan zijn oorsprong en einddoel kwijt is en in het diepe duister niet bij zichzelf kan komen. En daardoor ook niet bij de wereld.

De apokalyps van de individuele mens, van het Ik, is er een van zelfkennis. Een zelfkennis die doorheen vele bewustzijnslagen – van het aankijken van de diepste afgronden in de ziel tot de hoogste inzichten en doelen – het fragment van de materieel-aardse kennis aanvult en overstijgt. Een zelfkennis die uitmondt in het beeld van de ware, goddelijke mens. Met dit beeld komt ook het besef dat die goddelijke mens in ons de Mensenzoon is.

De Kersttijd

De vraag is hoe de overgang van de apokalyptische Advent gemaakt wordt naar de Kersttijd? In Lukas 21 is een van de sleutels te vinden, toepasbaar op de drie verschillende getijdengebeden van de mensenwijdingsdiensten op Kerstdag. De sleutel bestaat uit de begrippen van het *zich oprichten*, het *hoofd heffen* en het *staan voor de Mensenzoon*.

Het *zich oprichten* kunnen we verbinden met het getijdengebed van de middernachtdienst. Je oprichten doe je als je wakker wordt en opstaat. Midden in de diepste duisternis in de donkerste tijd van het jaar, kunnen we in een stemming van verwachtingsvol gebed ons innerlijk oprichten. We verwerkelijken daarmee de goddelijke waardigheid van de mens, die zich al als een beeld heeft uitgedrukt in de menselijke opgerichte gestalte. In de vertikaal opgerichte gestalte ontving de mens van de Goden het zelfbewustzijn, nodig om zich tot een vrij wezen te kunnen ontwikkelen. Het zich innerlijk oprichten in de Kerstnacht kan een sterke ervaring zijn van een feestelijk- goddelijke vrijheid. Een moment, maar je kan er een heel jaar op teren...

Het hoofd heffen leidt ons naar het getijdengebed van de tweede Kerstdienst, bij dageraad. Daar kijken we op naar de vaderlijke wereldgrond in een stemming van diepe verering en aanbidding. We bidden daarbij om de goddelijk-helende woordkracht. Goed spreken kan je alleen maar als je goed opgericht staat, met een geheven hoofd. Ook hier kan een gevoel van feestelijk- goddelijk zelfbewustzijn je voor een moment helemaal vervullen. Een voor-beeld is de lofzang van Maria – het “Magnificat” – die in dezelfde stemming een vervolg is op de woorden van Elisabeth: “*En heilige geest vervulde Elisabeth; zij hief aan met machtige stem en sprak: ...*” (Lukas 1, 39-56)

Het *staan voor de Mensenzoon* wordt verbonden met de derde Kerstdienst, bij volle dag. Niet alleen met het getijdengebed, maar nu ook met de perikoop. Het heldere licht van de dag doet je weer met beide voeten op de grond belanden. Het getijdengebed spreekt van Christus, die de mens wil verlossen van *bedrieglijk schijnlicht* en *onwaardige zinnenzucht*. In de perikoop ontmoeten we Petrus als hij bedroefd toegeeft dat hij niet helemaal kan voldoen aan de vraag van de liefde. Toch krijgt Petrus tot 3x toe de opdracht om een herder te zijn voor het volk van Christus. Dat kan hij, omdat hij, ondanks zijn onvermogen, met zijn leiderstalenten stáát voor Christus. Uiteindelijk tot in de dood. Een lange weg heeft hij hiervoor afgelegd, met ogenblikken van diep falen, zoals zijn 3x verloochenen van Jezus “*vóór dat de haan kraaide*” (Lukas 22, 54-62).

En misschien is dit wel de meest realistische eerste stap: stáán voor je ideaal; er alles voor over hebben. Stáán voor de ware mens in jezelf; stáán voor de Mensenzoon.

De wederkomst van de Mensenzoon in de wolken sfeer

De adventsperikopen kijken ver vooruit, naar de wederkomst van Christus, in de “wolken sfeer”, “*met machtig bewegende kracht en veelvuldige openbaring*” (Lukas 21, 27).

De wolken bevinden zich in de levenskrachten- of ethersfeer rond de aarde. Het is de sfeer waarin water, lucht, warmte en vaste aardepartikeltjes als het ware met elkaar de meest levendige figuren dansen die voortdurend in elkaar overgaan. Water – hét element van het etherisch levende - neemt alle mogelijke vormen aan: van fijne nevel tot sneeuwkrystallen, van regendruppels tot hagel, van dauw tot damp. Zonder water geen leven.

De wolken sfeer wordt tot beeld van de sfeer waarin niets vast staat, waar alles nog mogelijk is. Waar alles “wordt”. En dat is in zekere zin angstaanjagend en eng. Je verliest de grond onder je voeten en dat vraagt een groot vertrouwen in de Mensenzoon die in je aan het “worden” is.

De wolken sfeer is ook de sfeer van het onzichtbare “tussen”: tussen de dingen, tussen de bomen en planten, tussen de dieren, tussen de mensen. In dat “tussen” verschijnt Christus als de Mensenzoon. “Waar twee of meer in mijn naam samen zijn, daar ben ik in hun midden.” Soms kan je

zijn aanwezigheid echt voelen, en lijkt het of nog maar ietsje nodig is om dat wezen tot een waarneembare etherische gestalte te laten worden.

Tenslotte is de wolken sfeer - de etherwereld - ook de wereld van de beelden, van de verhalen, de sprookjes en de mythen. Het is ook de wereld van de pas gestorvenen en de bijna geboren. Het is de meditatief-imaginatieve wereld van "*de veelvuldige openbaring*", die geregeerd wordt door de engelen, de geestelijke wezens die onmiddellijk boven de mens staan en ons het meest nabij zijn. Vandaar dat Christus als de Mensenzoon vaak de gestalte aanneemt van een engel.

Maar het is de liefde voor en van Christus die de wederkomst mogelijk maakt. Johannes is de leerling die Jezus liefheeft en die hem volgt (v.20), maar ook Jezus' liefde heeft ervaren (Johannes 13, 23). Tijdens zijn verbanning naar het eiland Patmos zal hij later in de wolken sfeer voor de Mensenzoon staan en daarna zijn Apokalyps schrijven. Terug in Efeze, zal hij op hoge ouderdom het liefdesevangelie aan de mensheid schenken.

De tijd van de 12 heilige nachten, het "gat in de tijd" waarin alles mogelijk is, is een bijzondere tijd. De hemel staat dan open, en inspiratie voor een heel jaar stroomt naar de mens die zijn verlangen om te stáán en te staan voor de Mensenzoon beweegt in zijn hoofd, hart en handen.
Een gezegende Kersttijd!

Myriam Driesens

